

**IQTIDORLI TALABALAR,
MAGISTRANTLAR, TAYANCH
DOKTORANTLAR VA DOKTORANTLARNING
“TAFAKKUR VA TALQIN”**

**MAVZUSIDAGI
RESPUBLIKA MIQYOSIDAGI
ILMIY-AMALIY ANJUMAN
TO'PLAMI**

Buxoro - 2024

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

MAGISTRATURA BO‘LIMI

**IQTIDORLI TALABALAR, MAGISTRANTLAR,
TAYANCH DOKTORANTLAR VA
DOKTORANTLARNING**

**TAFAKKUR VA TALQIN
mavzusida**

*respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy
anjuman to‘plami*

Buxoro 2024-yil, 15-may

Tahrir hay'ati

- O.X.Xamidov** - Iqtisodiyot fanlari doktori, professor;
R.G'.Jumayev - Siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori, (PhD), dotsent;
T.H.Rasulov - Fizika-matematika fanlari doktori, (DSc), dotsent;
D.R. Djurayev - Fizika-matematika fanlari doktori, professor;
S.Q. Qaxxorov - Pedagogika fanlari doktori, professor;
A.A. Turayev - Fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
S. Bo'riyev - Biologiya fanlari doktori, professor;
B.N.Navro'z-zoda - Iqtisodiyot fanlari doktori, professor;
D.S. O'rayeva - Filologiya fanlari doktori, professor;
A.R.Hamroyev - Pedagogika fanlari doktori, (DSc) dotsent;
M.B.Ahmedova - Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD), dotsent;
B.E.Qilichov - BuxDU "Ozbek tilshunosligi va jurnalistikasi" kafedrası professori;
E.B.Dilmurodov - Fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Mas'ul muharrir:

A.A. Turayev – magistratura bo'limi boshlig'i f.-m.f.f.d., (PhD) dotsent

Musahhih:

Sh. Ramazonov – bosh muharrir BuxDU 2-bosqich magistranti

T.Sh.Ergashev – Magistratura bo'limi bosh mutaxassisi

D.R.Rahmatova – Magistratura bo'limi mutaxassisi

Ushbu Respublika ilmiy-amaliy anjumani 2024-yilga mo'ljallangan xalqaro va respublika miqyosida o'tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining buyrug'iga asosan tashkil etildi. To'plamda iqtidorli talabalar, magistrantlar, tayanch doktorantlar va doktorantlarning ilmiy izlanishlari, tajriba almashish, sohalarda amalga oshirilayotgan ishlarni tahlil qilish va bu boradagi takliflarni ishlab chiqish bo'yicha ilmiy-amaliy va uslubiy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Mazkur to'plamga kiritilgan maqolalar va tezislarning mazmuni, statistik ma'lumotlar hamda bildirilgan fikr va mulohazalarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

1. Tuite Clara. Lord Byron and Scandalous Celebrity. – Cambridge University Press, 2015. – P. 17.
2. Haekel Ralf. Handbook of British Romanticism. – De Gruyter, 2017. – P. 541.
3. Byron George Gordon. Selected Poems of Lord Byron. – T.Y. Crowell & Co., 1893. – P. 62, 197.
4. Higgins David and Sharon Ruston, editors. Teaching Romanticism. – Palgrave Macmillan, 2010. – P. 139.
5. Byron George Gordon. Manfred. – E-artnow, 2020. – P. 172.

MIRMUHSIN HIKOYALARIDA ONA OBRAZI

M.R.Hakimova,
Buxoro davlat universiteti
Filologiya fakulteti 1-bosqich talabasi

m.r.hikmatova@buxdu.uz

Annotatsiya. Ushbu maqola serqirra ijodkor, o'zining betakror asarlari bilan kitobxon ko'nglidan joy olgan yozuvchi hamda shoir Mirmuhsin qalamiga mansub "Ona qabriga gul" va "Onaizor" nomli hikoyalari tahliliga bag'ishlanadi.

Kalit so'zlar: badiiy obraz, xarakter, ona obrazi, Mirmuhsin ijodi, badiiy g'oya, badiiy talqin, "Ona qabriga gul" va "Onaizor" nomli hikoyalari.

Kirish. Yozuvchi, shoir va publicist Mirmuhsin o'zining serqirra ijodi bilan kitobxonlar qalbini zabt etgan. Uning ko'plab asarlari turli tillarga tarjima qilinib, kitobxonlar e'tiboriga havola etilgan. Mirmuhsin ijodining ko'lami keng bo'lib unda she'r, hikoya, qissa, doston, roman (she'riy romanlar, tarixiy romanlar) kabi janrlardagi asarlarni uchratishimiz mumkin.

Adib o'z asarlarida turli mavzularni keng yoritgan bo'lib, kishilarining ma'naviy qiyofasi, Vatanga bo'lgan muhabbati, o'zbek dehqonlarining mardonavor mehnati, xotin-qizlarning qahramonliklari va hattoki chetel odamlarining (Sharq xalqlari hayotini tasvirlaydigan asarlari "Arab hikoyalari", "Iskandariya ko'rfazi", "Mo'tilal", "G'urbatdagi odam", "Chodrali ayol") hayoti yoritilgan, tarixiy shaxslar ("Temur Malik", "Turon Malikasi", "Movarounnahr") siymosi badiiy aks etgan romanlari shular jumlasidandir.

Mirmuhsin asar yozishdan oldin avvalambor uning mavzusi, qahramonlari ustida jiddiy ish olib borishi haqida to'xtalib shunday deydi: "Asar uchun tanlagan mavzu yurakni jiz etgach, o'ylaysan, chamalaysan, xullas, o'zingni shu ishga chog'lab ko'rasan: salomatlik va chidam yetadimi? Yarim yo'lda qoldirish, og'ir jarayondan hatlab o'tib ketish, yuzakichilik sodir bo'lmaydimi? Erta bilan yuz yuvayotganda ham o'ylaysan, tushingga ham kiradi bunday o'ylar. Bir oy-yarim oy boshqa ishlar bilan shug'ullanib, o'zingni sinab ko'rasan: bu shaydolik yurakka qattiq o'mashganmi yoki shunchaki havasmi?! Agar shunchaki havas bo'lsa, shu bir oy, yarim oy ichida undan

soviysan, uzoq asrlarda yashagan, tuproq qatlamlaridan kelib turgan odamlar ko'zingga xiralashib ko'rinib, oxir yoddan ko'tariladi. Demak, tayyorgarlik yo'q. Ish boshlanmaydi. Agar shu mavzu uyqu bermasa, asrlar qa'ridan sado kelib tursa, qahramonlarning jamoli yaqqol ko'rina boshlasa, demak, pishibdi, ishga tushsa bo'ladi. Inshoolo, tangri yo'l bersin". Demakki, ijodkor ijod jarayoniga kirishar ekan, eng avvalo o'zini tayyorlaydi, hayotni chuqur o'rganadi, o'zi yaratayotgan qahramonlariga oshno tutinadi.

Asosiy qism. Mirmuhsining hikoyalaridagi mavzu g'oyasi turlicha hamda keng bo'lib, uning "Ona qabriga gul" hamda "Onaizor" hikoyalarida mavzu va undagi g'oya yaqol sezilib turadi. Har ikki asarda ona obrazi gavdalansa-da, birida onasidan erta ayrilgan Erkinjonning onasini sog'inib yashashi tasvirlangan bo'lsa, ikkinchisida qahatchilik, urush tufayli uch farzandidan erta ayrilib, ko'zlari so'qir holga kelgan ona haqida hikoya qilinadi.

"Ona qabriga gul" hikoyasi qahramoni Erkin – onasining erkatoyi, mehriboni, nozik qalbi mehrga, e'tiborga muhtoj paytida onasidan erta ayrilgan go'dak. Onasi kelib uni bag'riga bosishini kutib turgan sodda, murg'ak qalb sohibining ichki tuyg'ulari shunday ta'rif etilardi: "U hozir o'zini oyijonisi bag'riga otgisi, uning tizzalariga boshini, yuzlarini surib, erkalangisi kelib ketdi, ammo qani uning oyijonisi?". Ona xastaligiga qaramay bir on ham bolasini yolg'iz tashlab qo'ymaydi. Umrining so'ngi damlarida Erkinjonga aytgan so'zlari uning yodidan aslo chiqmaydi: "Erkinjon, meni sog'inganingda qabrimga gul olib borib qo'ygin. Men seni juda ham ko'rgim keladi. Men seni sog'inaman... Gul olib kelib qo'ysang men seni ko'rganday bo'laman..." Ushbu gaplarni eslab, Erkin ham onasi uchun erta saharlab hech kim uyg'onmaganda onasining qabriga gul olib boorish uchun yo'lga tushadi. Buni qarangi, onasini tuproqqa qo'yish uchun olib ketishayotganda bu yo'llarni Erkin yodida saqlab qolgan bo'ladi.

Hikoyada Erkinning onasi Ra'no hali yosh bo'lishiga qaramay og'ir (rak) kasalligiga chalingan. Unda barcha onalar qalbida bor noziklik, nafosat, sadoqat, mehr-muhabbat v ago'zallik bor. Hali mitti bolasi mehrga, hidlariga to'ymagan ona, Ra'no asarda shunday ta'riflanadi: "Qani u ko'kraklar-u, bellar! Xonatlas ustida yal-yal yonib, qanchalab ko'zlarni kuydirishlar qayoqda qoldi! Uzun sochi beliga tushib, kulgan dudoqlar-u bodom qovoqlar, qanot qoqib turgan qaldirg'och qoshlar qani?"; "Sal-pal tishi og'rib, isitmasi chiqqanida oh-voh qilib doctor ustiga doctor chaqirtirgan Ra'no"; "Ichib-chekib, vaqtida ovqatlanmay isqirt yuradiganlar emas, saranjom, ozoda, o'ziga qaraydigan Ra'no bu rak degan dardi bedavoga uchraganiga kishilar hayron. Bu o'zi qanaqa dard? Vrachlar aytadigan hamma yomon narsalardan Ra'no qochar edi, u dono vrachlar o'ylagan sog'lom kishi edi. Buni qarangi, bu dard shu gulag yopishib, uni xazon qildi". Dunyoning hazilimi bu yoki taqdirimi insonni chuqur o'ylantiradi, nafaqat hikoyalarda, balki hayotda ham shunday voqealar bo'ib turadi va inson qalbini tushkunlikka soladi. Nahotki, Ra'nochalik go'zal va o'zining sog'ligiga qarab yuradigan ayolda bunday xastalik paydo bo'ldi degan savollar kitobxonlarni

o'ylantiradi. U kasal bo'lmasidan oldin chiroyli, xushbichim ayol edi, keyinchalik og'ir dardga chalingandan keyin esa ozib-to'zib avvalgi chiroyli Ra'nodan asar ham qolmaganini, buni, ya'ni chiroy abadiy emasligini hatto Ra'noning o'ziyam o'shanda angelaydi. Shu joyda muallif hech bir go'zal narsa avvalgi holicha qolmasligini vaqt o'tib asl sifatini, go'zalligini yo'qotishi mumkinligini, bularni barchasi vaqtinchalik ekanligini anglatadi. Lekin mehr–muhabbat, samimiy xotiralar yurakda abadiy qoladi.

Ra'noning turmush o'rtog'I Humoyun ham ayolining vafotidan qattiq istirob chekkan, lekin bir lahza bo'lsayam ayoliga xiyonat qilmagan, boshqa ayollarga qaramagan haqiqiy mard erkak sifatida tasvirlangan. "Ilgari xushomad qilib yuradigan ba'zi juvonlarga ham ortiqcha so'zamollik yo'q, qaragisi ham kelmasdi... Oradan uch yil o'tdi. Erkin ham maktabga bordi. Ammo hamon Humoyun uylanmay yurardi. Uning ko'z oldida hamon o'sha Ra'no... Yer sovuq, kishi qazo qilgach, qolgan qadrdonlari yuragida uning mehri sekin-asta soviydi, derdilar. Bu to'g'ri emas ekan. Humoyun yuragida Ra'no muhabbati hamon yashardi. U, Ra'noni ancha vaqt ketidan yurib, yaxshi ko'rib olgan edi. Nazarida yana bir boshqa kishini Ra'nochalik sevishga qurbi yetmaydiganday tuyulardi. Biron kimsa yuragida g'alayon uyg'otolmasdi" Humoyun bu bilan ayoliga bo'lgan sevgisini, hurmatini va sadoqatini namoyon qilgan edi. Aytish mumkinki, bunda haqiqiy mehr-muhabbat tuyg'ulari yaqqol tasvirlangan, hech qanday bo'rtirishlarsiz bir erkakning ayoliga bo'lgan cheksiz muhabbati go'zal ifoda etilgan. Lekin asar so'ngida Humoyun uch yildan so'ng birinchi marta bir ayolni ko'rib yuragi jiz etganini, uning siymosida Ra'noni ko'rgandek bo'lganligini aytadi. Inson umri davomida ko'plab insonlarga ro'baro' bo'lishi, o'zi kutmagan insonlarni yoqtirib qolishi mumkin. Hattoki insonning hayoti kutilmaganda tubdan o'zgarib ketishi ham mumkin. Xullas, yozuvchi asar yakunida Humoyunning taqdirini ochiq qoldirishni istamagan ko'rinadi.

Mirmuhsinning "Onaizor" hikoyasi Isroil o'zidan qudratli bo'lgan davlat Misrning Al Qantara shahriga urush qilgani haqidagi voqealar bilan boshlanadi. Muallif buni asarda shunday ta'riflaydi: "Sichqondek Isroil fildek Misrni yutib yubormoqchi bo'lib, jon-jahdi bilan kuchanardi". Hikoyada qahatchilik sababli uch farzandidan ayrilib, ularning dog'ida ko'zlari ko'r bo'lib qolgan, umrini bir zax bosgan padval tuynukida o'tkazgan onaizor Shamsiya obrazida tasvirlanadi. Asarda urush tufayli qulab tushgan uylarni ostida qolib ketgan bir bola, Fuadni qutqarmoqchi bo'lgan Shamsiya holati shunday tasvir etiladi: "Shamsiya yer timirsiklab, tuproq va yog'ochlar orasida yotgan inson boshini ikki qo'li bilan ushladi. Uning bo'yniga tushib, bo'g'ayotgan katta-katta kesaklarni olib tashlab, yerda yotgan odam yuzlarini timirskiladi. Uning soqol-mo'ylovi yo'qligidan yosh bola ekanini darhol payqadi. Ikki qo'li bilan bola ustini timirskilab, kesaklarni olib tashlashni boshladi... Somonli kesaklar tamom bo'lgach, u tirnoqlari bilan yer o'yib, chuqur ichidan yuqoriga olib tashlay boshladi... U Fuad tanasini tuproqdan qutqarib olish uchun jon-jahdi bilan urunar: tirnoqlari ajralib, qo'llari qonab ketganini ham payqamasdi. Bir soatlardan so'ng tuproq va mayda kesaklardan bola tanasini ajratdi". Bu farzandini yo'qotgan

onaning yana bir farzandini yo'qotmaslik uchun jon-jahdi bilan uni qutqarish yo'lidagi fidoyiligi edi. Shamsiya bolani begona demay uni qutqarish yo'lidagi jonbozligini ko'rib lol qolmasdan ilojimiz yo'q. Haqiqatan ham onaning mehri naqadar buyukligini so'z bilan ta'riflab bo'lmaydi. Asarda xarakterida salbiy jihatlar namoyon bo'lgan savdogar Abdullosarrof bolalarni shu ahvolga tushishiga sababchi bo'ladi. Chunki u urush boshlanganida Isroilga qochib ketadi. Bolalarni o'zi bilan olib ketsa, bo'lardi, ammo mollariga qarab turishini tayinlagan holda ularni urush hukmiga tashlab ketadi. Har ikki qahramonga – savdogarga ham, onaizorga ham bu bolalar begona edi, ammo onaning mehri ustunlik qiladi-da onaizor ko'zlari ojiz bo'lishiga qaramay bolani qutqaradi. Uning qalbidagi bu mehr-muruvvat bir bolani (Fuadni) o'limdan asrab qoladi. Hamma ham bu ishni qilolmaydi, faqatgina buyuk qalb egasi, ayniqsa onalar bunga jazm eta oladi. Bu hikoyada Shamsiya mana shunday obraz sifatida talqin etilgan.

Xulosa. Dunyoda barcha mehrlardan eng a'losi bu ona mehridir. Hech bir narsa, hech bir tasalli ona mehrichalik yuraklarimizga kuch-quvvat berolmaydi. Mirmuhsin hikoyalarda ana shunday mehr haqida hikoya qilingan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Мирвалиев С. Ўзбек адиблари. – Тошкент: Фан, 1993. - б.157.
2. Mirmuhsin. Yaxshi kun va yaxshilik abadiydir.//Yoshlik, 1993. – №12. – B.32.
3. <https://www.ziyouz.com/portal-haqida/xarita/uzbek-nasri/mirmuhsin-1921-2005>.
4. Мирмуҳсин. Асарлар. – Тошкент: Гафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1983. – Б. 320.

DANIEL DEFONING ROBINZON KRUZO ASARIDA MEHNATNING INSONGA TA'SIRI

*M.Kh.Niyazova,
BukhSU, associate professor,
English Literature and translation department
N.M.Subxonova,
English literature department
The master student of BukhSU
n.m.subxonova@buxdu.uz*

Annotatsiya. Ushbu maqolada jamiyat bilan aloqada bo'lmagan orol mavzusidan foydalanib, Daniel Defoning Robinzon hayotidan misol qilib, jamiyat taraqqiyotida mehnatning doimiy qadriyatini isbotlashi haqida so'z boradi. Defoning

MUNDARIJA	
O.X.Xamidov	MUQADDIMA.....3
A.A.Turayev	TA'LIM TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR VA MAGISTRAR ILMIY-PEDAGOGIK FAOLIYATINING MAQSADI.....4
1- SHO'BA	
ANIQ VA TABIIY FANLARNING BUGUNGI KUNDAGI DOLZARB MASALALARI	
F.R.Karimov	ELEKTRON TA'LIM RESURSLARINI TA'LIM TIZIMIDAGI O'RNI.....8
Sh. Sh. Rashitova	NITROFURAL MOLEKULASINING NITROREDUKTAZA FERMENTI BILAN MOLEKULAR DOKINGI.....10
F.R.Karimov	O'QUVCHILARNING FANGA OID KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA INTERAKTIV TA'LIM PLATFORMALARIDAN FOYDALANISH.....13
Sh.Y.Aminova	MATRITSANING XOS SONINI TOPISH ALGORITMI.....15
Sh.T.Otamurodova	TIBBIYOT INSTITUTI TALABALARI BILAN KARBONSUVLAR, MONOSAXARIDLAR TUZILISHI VA XOSSALARI MAVZUSIDAGI DARSNI ZAMONAVIY USLUBDA O'TISH VA MAVZUNING DOLZARBLIGINI YORITISH.....19
S.F.Abduraxmonov R.S.Rahmatova	ASETILASETOANILID ATSETILGIDRAZONINING MOLEKULAR DOKINGI.....23
S.B.Bo'riyev Sh.R.Rahmatova L.T.Yuldoshov A.B.Yarashov	BUXORO HUDUDIDA BALIQCHILIK HOVUZLARINI TASHKIL ETISH VA TOVAR BALIQ MAHSULDORLIGINI OSHIRISH CHORA-TADBIRLARI.....26
S.S.Elmurodova	NYUTON – KOTES KVADRATUR FORMULALARI KOEFFITSIYETLARINI ANIQLASH ALGORITMI.....30
Z.Y.Usmonxo'jayev P.X.Bayramov	QATLAMALI KO'PXILLIKLARNI GEODEZIK AKSLANTIRISHLAR.....34
M.T.Jumayeva Q.G'.Avezov	METALLARNING PANTOTENIK BILAN KOORDINATSION BIRIKMALARI.....37
Sh.Sh.Raxmatullaye, A.O'.Kamolova	BUXORO VILOYATI MOXI-XOSSA SUV HAVZASI, ZOOPLANKTON ORGANIZMLARI VA ULARNI KO'PAYTIRISH BIOTEXNOLOGIYASI.....39
G.O'.Temirova Sh.Sh.Nafiddinov	O'SIMLIKSHUNOSLIK FANIDAN "MAKKAJO'XORI" MAVZUSINI O'RGANISHDA "KLASTER" METODIDAN FOYDALANISH.....44

B.R.Abdullayeva	<i>FILOLOGIYA FANLARINI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLARI.....847</i>
G.L.Imamova M.Kilicheva	<i>UNRAVELING THE POSTMODERN TAPESTRY: JEAN RHYS'S "I USED TO LIVE HERE ONCE" AND ITS MULTIFACETED POSTMODERNIST ELEMENTS.....850</i>
S.O.Hojiyeva	<i>ANVAR OBIDJONNING "DAHSHATLI MESHPOLVON" QISSA-DOSTONIDA FOLKLOR STILIZATSIYASI.....853</i>
I.B.Murotova	<i>MUMTOZ ADABIYOTDA MAKTUB JANRI.....856</i>
M.J.Sharipova D.Y.Qobilova	<i>ISIRIQ FITONIMI VA UNING MILLIY MADANIYATIMIZDAGI O'RNI.....861</i>
R.A.Jalolova Sh.Sh.Sattorova	<i>HUMILIATION, SUFFERING, LOYALTY, AND DEMAND ARE THE MAIN IDEAS IN "JANE EYRE".....864</i>
M.Y.Caudova H.III.Kocimova	<i>ЗНАЧЕНИЕ ОПИСАНИЯ ВЗГЛЯДА В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЕ.....866</i>
D.I.Khodjaeva I.R.Khametov	<i>LORD BYRON AND THE IMAGE OF THE REBEL HERO IN ROMANTIC LITERATURE.....868</i>
M.R.Hakimova	<i>MIRMUHSIN HIKOYALARIDA ONA OBRAZI.....872</i>
M.Kh.Niyazova, N.M.Subxonova	<i>DANIEL DEFONING ROBINZON KRUZO ASARIDA MEHNATNING INSONGA TA'SIRI.....875</i>
Kh.B.Bozorova	<i>JEYN OSTIN ASARLARIDA GENDER TENGLIKNING IFODALANISHIDAGI O'XSHASHLIK VA TAFOVUTLAR.....878</i>
S.F.Muzaffarova	<i>GULXANIYNING "ZARBULMASAL" ASARI VA UNING NASHRLARI XUSUSIDA.....882</i>
Z.A.Amirqulova	<i>BOLALAR ADABIYOTIDA O'YIN FOLKLORINING O'ZIGA XOS JIHATLARI.....886</i>
O.Q.Matyakubov	<i>NAQLLARDA LINGVOKULTUROLOGIK BIRLIKLAR HAMDA ULARNING NUTQDAGI AHAMIYATI (O'ZBEK VA FRANSUZ XALQ ERTAKLARI MISOLIDA).....891</i>
H.I.Norova	<i>ULUG'BEK HAMDAM HIKOYALARIDA RUHIYAT TASVIRI.....895</i>
N.U.Shodiyeva	<i>ISAJON SULTONNING "FARISHTA" HIKOYASIDA OBRAZLAR RUHIYATI TALQINI.....897</i>
N.I.Xayriyeva	<i>O'TKIR HOSHIMOV HIKOYACHILIGIDA MILLIY PORTRET.....900</i>